

Міністерство Аграрної Політики України  
Подільський державний аграрно-технічний університет

Інститут бізнесу і фінансів

Кафедра бухгалтерського обліку

**Посацький Роман Володимирович**

**Облік і аудит оплати праці**

*(за матеріалами ТзОВ «Зоря»  
Тлумацького району Івано-Франківської області)*

**Дипломна робота**

Спеціальність 7. 050100 "Облік і аудит"

Допущено до захисту  
завідувач кафедри бухгалтерського  
обліку

\_\_\_\_\_ **В.Д.Слободян**  
" \_\_\_\_\_ " \_\_\_\_\_ 2006р.

Науковий керівник: к.е.н., доцент  
\_\_\_\_\_ **Мазур Н.А.**

Кам'янець-Подільський  
2006

## Зміст

Вступ.....	3
Розділ 1. Теоретичні і методологічні основи обліку і аудиту оплати праці.....	6
1.1.    Визначення економічної сутності оплати праці .....	6
1.2.    Форми, системи та види оплати праці.....	18
1.3.    Нормативно-правове регулювання праці та її оплати .....	26
Розділ 2. Економічна ефективність виробництва та сучасний стан обліку і звітності з оплати праці в АПК.....	32
2.1.    Природно-ресурсний потенціал та економічно-організаційна характеристика досліджуваного підприємства.....	32
2.2.    Організація оплати праці та її обліку в сучасних умовах на прикладі ТзОВ «Зоря» .....	42
2.3.    Організація первинного обліку оплати праці.....	55
2.4.    Синтетичний і аналітичний облік розрахунків з персоналом по заробітній платі.....	62
2.5.    Аудит праці та її оплати.....	69
Розділ 3. Шляхи удосконалення обліку оплати праці в АПК.....	82
3.1.    Удосконалення обліку праці та її оплати на досліджуваному підприємстві.....	82
3.2.    Шляхи удосконалення обліку праці та її оплати з використанням комп'ютерних технологій.....	87
Висновки і пропозиції.....	106
Список використаних літературних джерел.....	109
Додатки.....	116

## ВСТУП

**Актуальність теми дослідження.** Відповідно до змін в економічному і соціальному розвитку країни істотно змінюється і політика в області оплати праці, соціальній підтримці і захисту працівників. Багато функцій держави по реалізації цієї політики покладені безпосередньо на підприємства. Підприємство самостійно, але відповідно до законодавства, встановлює штатний розклад, форми і системи, розміри оплати праці, матеріального стимулювання його результатів (преміювання).

Поняття «заробітна плата» наповнилося новим змістом і охоплює всі види заробітків (а також різних виглядів премії, доплат, надбавок і соціальних пільг), нарахованих у грошових і натуральних формах (незалежно від джерел фінансування), включаючи грошові суми, нараховані працівникам відповідно до законодавства за не пророблений час (щорічна відпустка, святкові дні тощо).

Таким чином, трудові доходи кожного працівника визначаються його особистим внеском, з врахуванням кінцевих результатів роботи підприємства, регулюються податками і максимальними розмірами не обмежуються. Мінімальний розмір оплати праці працівників всіх організаційно-правових форм встановлюються законодавством. Статутною юридичною формою регулювання трудових відносин, у тому числі в області оплати праці працівників, стає колективний договір підприємства, у якому фіксуються всі умови оплати праці, що входять у компетенцію підприємства.

В даний час в оплаті праці склалася кризова ситуація, що полягає в наступному. По-перше, перехід до ринкової економіки привів до зниження реальної заробітної плати майже у всіх галузях. Значно знизилася співвідношення середньої заробітної плати і прожиткового мінімуму. Тобто робоча сила не оцінюється по своїй природній вартості. По-друге, виникла величезна диференціація заробітної плати між окремими соціальними групами. По-третє, заробітна плата перестала бути стимулюючим фактором, що ускладнює проведення мотивуючої політики. А систематичні невіплати заробітної плати стали серйозною проблемою для працівників і підприємств.

Бухгалтерський облік праці і заробітної плати - один із найважливіших і складних ділянок роботи, що потребують точних і оперативних даних, у яких відображається зміна чисельності робітників, витрати робочого часу, категорії робітників, виробничих витрат і займає одне з центральних місць у всій системі обліку на підприємстві.

**Завданнями обліку праці та її оплати є:**

- точне і своєчасне документальне оформлення даних про обсяг виконаних робіт, одержаної продукції і нарахованої оплати праці відповідно до кількості та якості затраченої праці,
- правильне нарахування оплати праці кожному працівникові відповідно до діючих положень,
- дотримання порядку розподілу оплати праці по об'єктах бухгалтерського обліку,
- повний і своєчасний розрахунок з працівниками по оплаті праці,
- своєчасне складання та подання бухгалтерської і статистичної звітності по оплаті праці.

Забезпечуючи виконання зазначених завдань, бухгалтерський облік оплати праці має великий вплив на трудову дисципліну.

Облік праці та її оплати повинен бути організований таким чином, щоб сприяти підвищенню продуктивності праці, зміцненню трудової дисципліни, підвищенню якості виробництва продукції, виконання робіт і послуг.

Особливостями такого обліку є те, що з появою нових с.-г. формувань (кооперативи, фірми, колективний і орендний підряди та ін.) оплату праці здійснюють методом нарахування авансу протягом року із застосуванням коефіцієнта трудової участі й остаточного розрахунку її у кінці року. В деяких підприємствах повертаються до трудоднів.

Тобто тема удосконалення оплати праці та її обліку в даний час є дуже актуальною.

**Метою даної дипломної роботи є:**

- провести дослідження обліку розрахунків по оплаті праці на конкретному об'єкті,
- проаналізувати діючі системи і форми оплати праці, з'ясувати їх вади, причини незадоволеності працівників своєю заробітною платою.
- з огляду на результати досліджень, розробити рекомендації і заходи щодо усунення

кризової ситуації в оплаті праці, по збільшенню задоволеності працівників заробітною платою, по удосконаленню діючих форм, систем та обліку оплати праці .

Для здійснення цієї мети необхідно виконати наступні завдання:

- визначити сутність категорії заробітної плати.
- розглянути існуючі форми і системи оплати праці,
- розглянути порядок нарахування деяких видів заробітної плати і те, як ці форми і системи застосовуються на досліджуваному підприємстві,
- розглянути діючу систему преміювання.
- розглянути бухгалтерський облік нарахування, утримань і відрахувань із заробітної плати працівників, їх відображення на рахунках.
- Розробити рекомендації по покращенню удосконалення обліку праці та її оплати з використанням комп'ютерних технологій.

У даній дипломній роботі розглядається заробітна плата як економічна категорія; описуються її структура і функції; основні принципи організації, обліку та аудиту оплати праці в сучасних умовах. Приділено увагу механізму регулювання заробітної плати на прикладі ТзОВ «Зоря», дана характеристика його виробничо-господарської діяльності та економічного стану. Розглянуто наявність діючих положення по оплаті праці робітників та службовців, положення про преміювання і винагороди.

Основними джерелами інформації при написанні дипломної роботи служили матеріали нормативних документів і інструкцій КМУ, Мінфіну України, науково-популярні статті періодичних видань, праці вчених-економістів з питань обліку і аудиту оплати праці, організації праці, продуктивності праці, зайнятості - Лотоцького І.І., Доманчука Д.П., Бутинця Ф.Ф., Кірейцева Г.Г., Саблука П.Т., Дем'яненка Н.Я., Палія В.Ф., В. Сопка, В.Я. Савченка Н.М. Ткаченко та інших.

Зміст дипломної роботи викладено на сторінках машинописного тексту, дипломна робота містить 11 малюнків, 12 таблиць, підкріплено відповідними додатками та представлено трьома розділами.

## ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

Узагальнивши результати проведеної роботи, можна зробити наступні висновки.

1. Зміни в економіці України за останні роки потребують критичного аналізу стану господарського механізму, особливо одного з найбільш важливих для кожної людини ключових моментів – оплати праці. За останні десятиліття зарплата втратила практично своє справжнє соціально-економічне призначення і не виконує кожну з своїх функцій – відтворювальну, стимулюючу і регулюючу. По-перше, на стан оплати праці суттєво впливає загальне критичне становище економіки. По-друге, наявне деформоване відношення до оплати праці в залежності від кваліфікації, складу, відповідальності за виконану роботу, між фізичною і розумовою працею, між виробничою і бюджетною сферами.

2. Вирішення питань заробітної плати, підвищення рівня життя і соціальний захист населення можливі лише в умовах виходу держави з економічної кризи. Вона пов'язана з фінансовою, кредитною, податковою політикою держави, цінами і потребує термінового розв'язку.

3. Розглядаються різні підходи вчених-економістів до висвітлення змісту оплати праці різні. В економічній теорії відома ціла система поглядів економістів на фактори, що визначають рівень і динаміку заробітної плати, її сутність і природу. Заробітна плата є однією з основних статей сукупного доходу громадян.

4. Більшість вчених-економістів виділяють такі форми і системи оплати праці: система тарифікації оплати праці, погодинна, відрядна, погодинна з колективним преміюванням, відрядно-преміальна, погодинна і індивідуальним преміюванням, відрядно-прогресивна, непряма відрядна система і ін. Тарифна система включає: тарифні сітки, схеми посадових окладів, тарифні ставки і тарифно-кваліфікаційні характеристики.

5. Аналіз свідчить, що при сучасному розвитку продуктивних сил, підприємство має зерновий напрямок з розвинутим скотарством. За СВК

закріплено 377 га. Землі. В господарстві працює 5 бухгалтерів, 1 економіст, застосовується журнально-ордерна форма обліку. Середньоспискова чисельність 101чол. Підприємство функціонуючи в нинішніх умовах мало прибутковість 88,5 тис. грн.

6. На досліджуваному підприємстві діють погодинна, відрядна системи оплати праці та оплата праці за трудовими угодами. Проведено аналіз витрат на оплату праці. В СВК у складі операційних витрат на оплату праці склали 7 %. тобто в наявності виконання принципу росту випередження продуктивності праці в порівнянні зі зменшенням заробітної плати. У підприємстві користуються кількома тарифними сітками для працівників різних професій та умов праці. Дані тарифні ставки визначені з розрахунку семигодинного робочого дня при 40-годинному робочому тижні та з урахуванням коефіцієнтів співвідношень тарифних ставок робітників і розряду та мінімального розміру тарифної ставки робітника, який виконує не кваліфіковану тарифну роботу.

7. Недоліки, які існують в первинному, синтетичному і аналітичному обліку праці та її оплати в господарстві:

- ведення первинної документації, а також деяких журналів-ордерів та накопичувальних відомостей за застарілими формами, а також в пустографках (приспосований варіант),
- відсутність реквізитів на заповнюваних документах;
- несвоєчасність подання документів до бухгалтерії
- ведення лише 661 субрахунку „Розрахунки за заробітною платою”, виплата заробітної плати провадиться в основному в натуральній формі,
- відсутня автоматизована система бухгалтерського обліку, яка б полегшила обліковий процес.
- Відхилення в схемі записів в облікових регістрах по зарплаті;
- 10.2.3 с.-г. Зведена відомість по розрахунках з робітниками і службовцями не ведеться,

Для відновлення основних функцій заробітної плати: відтворювальної, стимулюючої і регулюючої пропонуються деякі рекомендації.

1. Необхідно підвищити реальну заробітну плату до вартості робочої сили, тобто соціальна політика держави повинна мінімум заробітної плати зближати з вартістю споживчого кошика, але це не означає просто просте збільшення оплати праці. Потрібно встановити більш високий державний мінімальний тариф за фактично відпрацьований час і скасувати оплату 2/3 тарифу за простої. Так робоча сила буде оплачуватися по своїй реальній вартості і супроводжуватися зацікавленістю працівників у фактичній роботі. У результаті підприємства заощаджуватимуть ці 2/3 тарифу робітника, а робітник одержує можливість заробити повну ставку на іншому робочому місці.
2. Необхідно перебороти диференціацію в оплаті праці шляхом установа раціональних пропорцій в оплаті простої і складної праці, праці потребуючого кваліфікації. У цьому зв'язку можна змінити принципи закладені в ЄТД. Можна переглянути віднесення окремих робіт до того чи іншого розділу.
3. Процес обліку повинен розпочатися у підприємстві з складання Наказу про облікову політику, якого у підприємстві немає, що є недоліком. Господарство веде бухгалтерський облік відповідно до Закону України „Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” від 16 липня 1999 року № 996 – XV; застосовує новий план рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу і зобов'язань.
4. Необхідно усунути недоліки у веденні первинного синтетичного та аналітичного обліку на підприємстві, адже закупка більш досконалих форм реєстрів обліку й порядку запису в них спрямована на посилення контрольно-аналітичних можливостей обліку, його спрощення й скорочення затрат праці, часу та коштів.

Перераховані вище заходи щодо поліпшення стану обліку праці та її оплати повинні полегшити обліковий процес, буде своєчасне виконання потрібного обсягу облікових робіт, а отже, й забезпечення необхідної інформації для керівництва.



## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кодекс законів про працю України: офіційний текст (станом на 1 серпня 1997 р.) – К.: Парламентське в-во, Ужгород, Інформаційно-виконавче агентство, 1997 р. – 152 с. (по тексту - КЗпП).
2. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»// Світ бухгалтерського обліку. - 1999. - №3 (17).- с.45 .
3. Закон України "Про оплату праці" від 24.03.95 р. №108/95-ВР (по тексту - Закон №108/95-ВР).
4. Закон України "Про відпустки" від 15.11.96 р. №504.26-ВР.
5. Закон України "Про підприємства в Україні" від 27.03.91 р. №887-ХП (по тексту - Закон №887-ХП).
6. Закон України "Про підприємництво" від 07.02.91 р. №698-ХП.
7. Закон України "Про колективні договори й угоди" (далі - Закон №3356-ХП).
8. Закон України „ Про встановлення розміру мінімальної заробітної плати на 2003 рік ” від 26 грудня 2002 року № 372 – IV .
9. Закон України „Про охорону праці” від 14. 10. 1992 року.
- 10.Закон України „Про податок з доходів фізичних осіб” від 22 травня 2003 року №889 – IV // Голос України 22 липня 2003 р. №134 (3134) С. 12-19.
- 11.Указ Президента України "Про заходи щодо підвищення відповідальності за розрахунки з бюджетами й державними цільовими фондами" від 04.03.98 р. №167/98 (далі - Указ №167/98).
- 12.Порядок ведення касових операцій у національній валюті в Україні, затверджений постановою Правління Національного банку України від 2 лютого 1995 р. №21 у редакції постанови Нацбанку від 13.10.97 р. №334 (далі - Порядок №21).
- 13.План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджений наказом Міністерства фінансів України від 30.11.99 р. №291, зареєстрований у Міністерстві юстиції України 21.12.99 р. за Х°892/4185 (далі - новий План рахунків).

14. Інструкція про використання Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджена наказом Міністерства фінансів України від 30.11.99 р. №291 (далі - Інструкція №291).
15. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 "Витрати", затверджене наказом Міністерства фінансів України від 31.12.99 р. №318, зареєстроване в Міністерстві юстиції України 19.01. 2000 р. за №27/4248 (далі - П(С)БО "Витрати"), а також інші нормативно-правові акти, про які йтиметься далі.
16. Генеральна угода між Кабінетом Міністрів України і Конфедерацією роботодавців України і профспілковими об'єднаннями України на 1999 - 2000 рік, підписана 6 вересня 1999 року.
17. Постанова КМУ "Про порядок повідомної реєстрації галузевих і регіональних угод, колективних договорів, положень про преміювання" від 05.04.94р.№225.
18. Аудит і аудиторська діяльність / Л.С.Шатковська Л.С. – К.:Урожай,1996.- 256с.
19. Баренгольц Я.М. Облік звітність колгоспів і радгоспів. - К.: Вища школа, 1978.- 168 с.
20. Білик М.Д. Організація і методика аудиту сільськогосподарських підприємств: підручник. – К. : КНЕУ, 2003. – 628 с.
21. Білуха М.Т. Курс аудиту: підручник. -2-ге вид., перероб. - К. : Вища школа, 1999. – 574 с.
22. Бруханський Р.Ф. Організація бухгалтерського обліку в умовах реструктуризації сільськогосподарських підприємств // Придніпровський науковий вісник. – 1998. – № 100 (167). – С. 55-59.
23. Бруханський Р.Ф. Специфіка організації бухгалтерського обліку в сільськогосподарських акціонерних товариствах // Проблеми економіки агропромислового комплексу і формування його кадрового потенціалу: матеріали міжнародної науково-практичної конференції: Київ, ІАЕ, 2000. – С. 619-621.
24. Бруханський, Р. Ф. Особливості концепції дивідендної політики сільськогосподарських підприємств / Р. Ф. Бруханський // Наука молода. – 2003. –

Вип. 1. – С. 73-78.

25. Бухгалтерський облік в сільському господарстві: підручник для вузів / За ред. Ю.Я.Литвина. - 2-е вид., перер. і доп. – Тернопіль: “Чарівниця”, 1995. – 824 с.
26. Бухгалтерський облік у сільськогосподарських підприємствах / П.Т.Саблук, В.Б.Мосаковський, Л.К.Сук та ін.; За ред. П.Т.Саблука, В.Б.Мосаковського. – К.: Урожай, 1998. – 416 с.
27. Велика радянська енциклопедія. – М.: Изд-во «Сов. энциклопедия», 1975.- 3-е изд.
28. Гарасим, П. М. Первинний та аналітичний облік на підприємстві : навч. посібник / П. М. Гарасим, Г. П. Журавель, Р. Ф. Бруханський, П. Я. Хомин. – Тернопіль, 2005. – 464 с.
29. Гарасим, П.М. Наскрізні блоки кореспонденції рахунків бухгалтерського обліку / Гарасим П.М., Бруханський Р.Ф., Хомин П.Я. – Тернопіль : Астон. – 2003. – 368 с.
30. Джинджиристий Т.М., Баренгольц Я.М. Бухгалтерський облік в сільському господарстві: Підручник. - К.: Вища школа, 1995. – 224 с.
31. Доманчук Д. П., Лучик С. Д., Чикуркова А.Д. Аграрні соціально-трудові відносини. – 5-те вид., доп. і пер. – Кам.-Под.: Абетка, 2003. – 284 с.
32. Доманчук Д. П., Лучик С.Д., Чикуркова А.Д. Формування доходів населення в південно-західних регіонах // Україна: аспекти праці. - 2002. - № 5. – С. 32-36.
33. Єфіменко В., Зубілевич С. Міжнародний досвід і удосконалення системи бухгалтерського обліку та звітності в Україні // Бухгалтерський облік і аудит. - 1996. - №6. - с.13 - 15.
34. Ивашкевич В.Б., Кашаев А.Н. Бухгалтерский учет: учебник для студентов вузов, обучающихся по спец. "Бухгалтерский учет и анализ"/ П.С. Безруких, В.Б.Ивашкевич, А.Н.Кашаев и др.- М.: "Финансы и статистика", 1982. –425с.
35. Ильин А. Е. Функционирование заработной платы в переходной экономике // Экономика с.-х. и перерабатывающих предприятий, 2003. - № 6. – С. 7-20.
36. Іванишин В.В. Економічний механізм формування та функціонування лізингових відносин // Економіка АПК. – 2002. - № 11. – С. 49-53.

37. Іванишин В.В. Основні напрями промислової політики у розвитку машинобудування для АПК // Техніка АПК. – 2004. - № 6-7. – С. 4-5.
38. Іванишин В.В. Становлення та розвиток ринку продовольчого машинобудування в Україні // Економіка АПК. – 2004. - № 3. – С. 38-42.
39. Іванишин В.В. Стратегічні напрями розвитку сільськогосподарського машинобудування в Україні // Економіка АПК. – 2005. - № 1. – С. 3-8.
40. Іванишин В.В. Стратегія розвитку сільського господарства через призму впровадження сучасних технологій // Техніка АПК. – 2005. - № 10-11. – С. 6.
41. Ковальчук Н.В. Управлінський аспект бухгалтерської звітності сільськогосподарських підприємств // Аграрна наука – селу : Збірник наукових праць ПДАТА. – 1998. – Вип. 6. – С.182-183.
42. Козлова Е.П. и др. Бухгалтерский учет. - М.: Финансы и статистика, 1994. – 345 с.
43. Кулаковська Л.П., Ю.В. Піча Основи аудиту: навчальний посібник. – К.:Каравела,2002. – 504с.
44. Лотоцький І.І. Працересурсний потенціал села //Аграрна наука – селу. – Вип.-7.Том 2. - 1999.- С. 21-25.
45. Лукава І.М. До питання щодо ефективності розподілу накладних витрат між видами продукції // Підвищення ефективності аграрного виробництва в умовах різних форм господарювання: Тези доповідей науково-практичної конференції 14 квітня 2005 р. – Тернопіль: ТАНГ, 2005. – С. 92 – 96
46. Лукава І.М. Організація управлінського обліку на сільськогосподарських підприємствах // Облік, аудит і аналіз: економічна база, стратегія, концепції: Збірник наукових праць Міжнародної науково-практичної конференції 28-29 травня 2004р. – Тернопіль: ТАНГ, 2004. – С. 161 – 168.
47. Лукава І.М. Основи побудови обліку витрат виробництва в умовах становлення ринкових відносин // Науковий журнал Придніпровський науковий вісник. Серія: Економіка. – Дніпропетровськ, 1998. – № 126 (193). – С. 30 – 33.

48. Мел'янкова Л. В. Нормативно-організаційне регулювання заробітної плати та обліку в сільськогосподарських підприємствах // Науковий вісник НАУ. –К., 2002.–Вип.56. – С. 235-238.
49. Мел'янкова Л. В. Удосконалення оплати, оцінки та обліку в агропідприємствах // Науковий вісник НАУ. - 2003.- В.66. - с. 214-217.
50. Мел'янкова Л. Оцінка праці та її відображення в системах оплати та обліку в с.-г. підприємствах // Бухгалтерія в сільському господарстві. - 2002. - № 22.-с. 12-17.
51. Місюк М.В. Поліпшувати структуру підприємницької діяльності у виробництві м'яса // Економіка АПК. – 2001. – №8. – С. 117-120.
52. Місюк М.В. Трансформація соціально-економічної бази виробництва в умовах аграрної реформи. – Харків. : Вестник международного славянского университета. Серия “Экономика”. – 2001 – Т. IV, №3. – С.77-79.
53. Муковіз В. С. Питання організації та оплати праці в реформованих с.-г. підприємствах //Агроінком. – 2001. - № 8. – 12. – с.14-15.
54. Огійчук М.Ф. Бухгалтерський облік у сільськогосподарських підприємствах.- К.: Аграрна освіта. -2001.- 605с.
55. Організація інформаційних систем і технологій обліку в бюджетних установах / М.Р.Лучко, Н.М. Хорунжак. – Тернопіль: Видавець Сародубець В.О., 2002. – 178 с.
56. Павловська Н. Економічна сутність і методи визначення реальної зарплати як показника купівельної спроможності населення//Україна: аспекти праці. – 2001. - № 6. – с.16-20.
57. Палий В.Ф. Бухгалтерский учет в системе экономической информации – М.: Финансы, 1975. – 365 с.
58. Перспективні напрями енерго- і ресурсозбереження в сільськогосподарському виробництві [Текст] / В. В. Іванишин // Економіка АПК. – 2005. - № 6. – С. 26-31.
59. Порфонова І. І. Проблеми оплати праці в Україні // Фінанси України. - 2000. - № 4. – с.122-123.

60. Пушкар М.С., Журавель Г.П. Бухгалтерський облік: основи методології та організації. –Тернопіль,1997. – 266с.
61. Радостовец В.К. Бухгалтерский учет в сельскохозяйственных предприятиях.- М.: Статистика, 1971.- 352с.
62. Саблук П.Т. Сучасний стан аграрної економіки і реформ в АПК України//Бухгалтерія в сільському господарстві. - №3. - 1999. - С.3-9.
63. Савицька О. Оплата праці в аграрному секторі // Праця і зарплата. – 2001. - № 40. – С. 4-5.
64. Сопко В. Бухгалтерський облік: Навч. посібник.- К.: КНЕУ, 1998. – 448 с.
65. Статистичний збірник показників соціально-економічного розвитку Хмельницької області за 2002 рік. – Хмельницький, 2003. – 523с.
66. Стратегическое управление предпринимательской деятельностью / А.Коваленко, В.Иванишин // Тр. Одесского гос. политех. ун-та. – Одесса, 1998. – Вып. 2 (6). – С. 217-219.
67. Тишков М.В., Прищепа О.І., Дементей Т.М. Бухгалтерский учет: учебник/ П.В.Тишков, Л.Балдинова, Т.Н. Дементей.- Минск: Вышэйная школа .-1996.- 687с.
68. Ткаченко Н. Узагальнення методичних підходів до організації обліку оплати праці // Україна: аспекти праці. – 2001. - № 5. – С. 31-36.
69. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський облік на підприємствах з різними формами власності: Навч. - мет. Посібник. – К.: ВТОВ “А.С.К.”, 1996. – 512с.
70. Фесенко К. Фесенко Д.М. Бухгалтерський облік.- К.: Вища школа, 1987. - 357с.
71. Хорунжак Н. М. Аналіз переваг і недоліків системи документування в умовах автоматизованих інформаційних систем обліку // Наукові записки. – 2003. – Вип. 12. – С. 10–12.
72. Хорунжак Н. М. Гармонізація та стандартизація української системи обліку як необхідна умова ефективного розвитку вітчизняної економіки / І. Д. Бенько, Н. М. Хорунжак / Бухгалтерський облік та господарський контроль: минуле, сучасне,

майбутнє : тези доп. Міжнар. наук. конф., 16–17 трав. 2002 р. – Житомир : ЖІТІ, 2002. – С. 9–12.

73. Хорунжак Н. М. Проблеми оплати праці та шляхи їх вирішення / І. Д. Бенько, Л. О. Гуцайлюк, Н. М. Хорунжак // Вісник Технологічного університету Поділля. – 2002. – № 5, ч. 1, т. 2. – С. 16–20.

74. Шадилова С.Н. "Бухгалтерский учет для всех" Книга-пособие - М.. АО ДИС, 1995 г. –485с.

75. Ширшов Д.Ф., Добровольський Д.Л. Бухгалтерский учет в совхозах и колхозах.- М.: Статистика, 1975.- 320с.

76. Якупенко Н. Аналіз рівня і структури доходів і витрат населення України // Україна: аспекти праці. – 2001. - № 1. – с. 12-17.

77. Яремко І.Й. Економічні категорії в методології бухгалтерського обліку: монографія.-Львів: Каменяр, 2002.-192с.

78. Яцишин І.М. Аналіз виробничо-економічних показників галузі рослинництва / І.М. Яцишин // Наукові записки Тернопільського 70 державного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Економіка. – Тернопіль: ТДПУ ім. В.Гнатюка, 2000. – № 6. – С.130 – 132.

79. Яцишин І.М. Аналіз маркетингової діяльності підприємства / І.М. Яцишин // Матеріали науково-практичної конференції «Формування ринкових відносин в системі будівельного комплексу України». – Тернопіль: ТАНГ, «Економічна думка», 1998. – С. 61–64

80. Яцишин І.М. Головні критерії оцінки та перспективи ефективності системи управління / І.М. Яцишин // Економіка і ринок: облік, аналіз, контроль. Науковий журнал ТАНГ: Випуск 5. – Тернопіль: Економічна думка, 2001. – С. 288–299.

81. Яцишин І.М. Економічні показники галузі рослинництва в умовах сучасного управлінського обліку / І.М. Яцишин // Матеріали міжрегіональної науково-практичної конференції «Соціально- економічні дослідження в перехідний період. Реформування земельних відносин як процес відродження українського села» (Тернопіль, 29-30 червня 2000 р.) НАН України, інститут регіональних досліджень. – Випуск 18. – Львів, 2000. – С. 235 – 244.